

ורבי יוחנן אמר: לא שנו שאין הוא כילוד עד שיצא רובו של וּלְד, אלא שאין הראש עמהן, עם שאר האיברים המחוחכים. אבל אם היה הראש עמהן — הראש פוטר! שהרי הוא כילוד בלידת הראש בלבד.

ומסתפקת הגמרא: לימא רבי אלעזר ורבי יוחנן בדשמואל קמיפלגי?

דאמר שמואל — אין הראש פוטר בנפלים! שלידת הראש נחשבת כלידת הולד כולו רק בולד חי ולא בנפל. ונפקא מינא מנידון זה, לילדת תאומים שאחד מהם היה נפל, וקדם הנפל והוציא את ראשו והחזירו, ואחר כך נולד האח שהוא בר קימא, שהשני הוא הבכור לכהן⁽²³²⁾, משום שהוצאת הראש של הנפל אינה פוטר את רחמה של האם.

והיינו: שרבי אלעזר סבר כשמואל, ולכן גם כשיצא הראש המחוחך ביחד עם שאר האיברים, אינו נחשב לולד. ורבי יוחנן שחולק סובר שגם ראש מת בכוחו לקבוע שם לידה.

ומדייקת הגמרא: טעמא שמיטו טומטום ואנדרוגינוס מערכין משום דכתיב 'הזכר' בה"א הידיעה: 'ואם נקבה' — הא מ"זכר" ו"נקבה" בלא ה"א הידיעה ובלא יתור 'אם', לא ממעט טומטום ואנדרוגינוס!?

ומתרצת הגמרא: ההוא 'זכר ונקבה' שנאמרו בערכין מבעי ליה לחלק בין ערך איש שהוא חמישים שקל לערך אשה שהוא שלושים, והוצרכה התורה לפרט זכר ונקבה. ולכן לולי הדרשה מה"א הידיעה ו'אם' הנוספים, לא היינו יכולים למעט טומטום ואנדרוגינוס. אבל בטומאת זיבה המלים זכר ונקבה מיותרות הן. שהיתה אפשרות לכתוב 'אדם תשלחו', ולכן ניתן לדרוש מ'זכר ונקבה' גם בלא יתור נוסף!

שנינו במשנה: יצא מחוחך או מסורס משיצא רובו הרי הוא כילוד.

אמר רבי אלעזר: דין המשנה שיצא מחוחך נחשב לילוד רק ביציאת רובו, הוא אפילו כשיצא הראש עמהן, עם שאר האיברים המחוחכים. שעל אף שיצא הראש אין הוא נחשב כילוד עד שיצא רובו של הולד.

מזכר היה אפשר לומר שאף על פי שזכר הוא כיון שמשונה היא משאר זכרים דינו כנקבה, ולכן נצרך פסוק נוסף למעטו גם מפרשת נקבה.

232. כן פירש רש"י [ד"ה אין], והוסיף שמדובר שילדתם בחודש השביעי ואחד נגמרה צורתו וחי והשני שלא נגמרה צורתו הוא נפל. וביאר המהרש"א שבדווקא נקט רש"י מקרה זה משום שאם היו נולדים לתשיעי מודה גם שמואל שראש הנפל פוטר, שלכולי עלמא אין צורך שיהא לולד חיות בפועל כדי שיפטור ראשו,

מהי מהותו של האנדרוגינוס, האם הוא ספק זכר וספק נקבה, או שהוא מין שלישי לעצמו, ולכאורה סוגייתנו אינה מתפרשת לשני הצדדים, שהרי אם מין לעצמו הוא אין צורך לדרשה מהפסוק למעטו מדין זכר ונקבה, שהרי בעצמותו אינו בכלל מינים אלו. וגם אם נאמר שסברה סוגייתנו שהוא ספק זכר או נקבה, עדיין יוקשה, מדוע נצרכים ב' פסוקים נפרדים למעטו מכלל זכר ולמעטו מכלל נקבה, והרי כלפי שמיא גליא מהו, וא"צ למעטו מדרשה שאינו בה. ותיצרו התוס' [ד"ה הא] שאם היה מתמעט רק

נחשבת כרוב אברים!

וקמפילגני בדשמואל — שרבי אלעזר סובר כשמואל ורבי יוחנן נחלק עליו. וללשון זו אין אפשרות לבאר שנחלקו דוקא בולד שיצא מחותך, שמאחר ולא נסבו דבריהם על המשנה שעוסקת בולד מחותך, ובלשונם הם לא נרמזו שדיברו במחותך, מוכרחים אנו לילך אחרי הסתימות שמורה שדיברו בכל נפל.

ומקשה הגמרא לרבי יוחנן: תנן: יצא מחותך או מסורס — משיצא רובו הרי הוא כילוד.

ומדייקת הגמרא: מדקאמר 'מחותך או מסורס', מכלל ד'מחותך' זהו כל חסרונו, ולא יצא המחותך הפוך, אלא כתקנו, יצא כשראשו תחילה, וקאמר התנא במשנתנו שרק משיצא רובו של הולד המחותך הרי זה כילוד, קשיא לרבי יוחנן!

ודוחה הגמרא: בנפל שלם שכל אבריו מחוברים כתיקונם, ורק אין בו רוח חיים, דכולי עלמא רבי אלעזר ורבי יוחנן לא פליגי שלידת הראש נחשבת לידה, שחולקים שניהם על שמואל!

כי פליגי רבי אלעזר ורבי יוחנן — במחותך. דמר, רבי אלעזר, סבר: בשלם הוא דקחשיב לידת הראש כלידת כל הגוף, אבל במחותך, ומופרד הראש משאר האברים לא קחשיב לידת הראש כלידת כל הולד. ומר, רבי יוחנן, סבר במחותך נמי קחשיב לידת הראש כלידה גמורה⁽²³³⁾.

איכא דמתני להא שמעתתא כאנפי נפשה, ומחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן לא נסובה על הנאמר במשנה:

אמר רבי אלעזר: אין יציאת הראש של נפל נחשבת כרוב אברים!

ורבי יוחנן אמר: יציאת הראש של נפל

ובמרחשת [א, מו, י] שתירץ קושיה זו.

233. נחלקו הראשונים האם לרבי יוחנן שקול לגמרי ראש מחותך למחובר, הרשב"א [תורת הבית ז ו] סובר ששקולים הם. הרמב"ם [איסור"ב י ו] חולק וסובר שבראש מחובר מספיק שיצא רובו וכמבואר בהמשך סוגייתנו, מה שאין כן ראש מחותך צריך שיצא כולו. ונחלקו האחרונים מהו מקורו של הרמב"ם לחילוק זה, הבית יוסף [יו"ד קצד י] כתב שחילק הרמב"ם כן מסברא כדי לא להרבות את מחלוקת רבי יוחנן ורבי אלעזר, ובחידודי הלכות ובערוך לנר הביאו מקור לחילוק זה מדברי הגמרא. ונראה שנחלקו הרמב"ם והרשב"א בגדר דין לידת הראש כולו, שהרמב"ם [שם] כתב "שאם

והנולד בחודש התשיעי שצורתו שלמה וראויה לחיים פוטר ראשו גם כשנולד מת. וכדבריו משמע מרש"י בכורות מו, ב ד"ה אין. ומקור חידוש זה הוא מהמשנה בכורות [מו א] שכתבה שנפל בן ט' חודשים שהוציא ראשו פטר את הרחם, ובגמרא [שם, מו ב] מבואר שמדין זה שבמשנה אין להקשות על שמואל, שמודה גם הוא בבן ט'. אולם בחידודי הלכות חולק על המהרש"א וסובר שאין חילוק בין בן ט' לבן ח', ובכל גיל אם אינו חי אין לידת הראש נחשבת ללידה. באחיעזר [ג, סד, ב] הוסיף שבגמרא בכורות [שם] מבואר שטעמו של שמואל הוא שצריך שתהא "נשמת רוח חיים באפיו", הרי שנצרכת חיות בפועל. וראה עוד מה שהקשה לפי זה סתירה בדברי שמואל,

ומתרצת הגמרא: **אמר לך רבי יוחנן: אימא: יצא מחותך ומסורס!**

ומקשה הגמרא: **והא "או" קתני?!**

ומתרצת: "או" שנאמר במשנה הוא ענין לעצמו⁽²³⁴⁾, וקיצר התנא בלשונו והכי **קאמר: יצא מחותך או שלם, וזה וזה בין מחותך ובין שלם, איירי שיצא מסורס, [הפוך], ולכן רק משיצא רובו הרי זה כילוד, שהרי לא יצא עדיין הראש.**

אמר רב פפא: מחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן אם ולד שיצא מחותך צריך שיצא רובו או די בכך שיצא ראשו בכדי שיקרא ילוד — **כתנאי** —

ששנינו בברייתא: **יצא מחותך או מסורס — משיצא רובו הרי זה כילוד!**

רבי יוסי אומר — משיצא כתקנו!

ומדייקת הגמרא: **מאי קאמר רבי יוסי? שלכאורה משמע מדבריו שחולק על תנא**

קמא שכתב שמועיל רוב גם למסורס, וסובר שאפילו כשהוא שלם אינו כילוד כשיצא רובו, ומועיל רוב רק אם יצא כתקנו. ואיך זה יתכן?⁽²³⁵⁾ והרי משיצא רובו בכל דרך שהיא הרי זה ילוד?!

ולכן: **אמר רב פפא:** אין הגירסא שלפנינו נכונה⁽²³⁶⁾, וצריך להשמיט את המילה 'או' מהברייתא והכי **קאמר: יצא מחותך ומסורס — משיצא רובו הרי הוא כילוד! הא יצא מחותך כתקנו — הראש פוטר, שרק בצירוף חיתוך וסירוס יחד צריך רובו.**

רבי יוסי אומר: מחותך נחשב לילוד רק **משיצא רובו, כתקנו, ונצרכים בו שני תנאים, שיצא הרוב, וכדרכו! אולם כל מחלוקתם היא במחותך, אבל בשלם מודה רבי יוסי שמועיל רוב גם במסורס.**

וזהו שאמר רב פפא "כתנאי", שרבי יוחנן סבר כתנא קמא שאפילו במחותך הראש פוטר. ורבי אלעזר סובר כרבי יוסי, שבמחותך אפילו יוצא תחלה כתקנו אינו כילוד, אלא אם כן יצא גם רובו⁽²³⁷⁾.

ששניהם מהופכים.

235. כן פירש רש"י, הריטב"א [ד"ה במאי] חולק ומפרש שקושית הגמרא אינה על הדין אלא על הלשון 'כתקנו' שנקט רבי יוסי, שאין משמע ממנו שמדובר במסורס.

236. כן פירשו התוס' [ד"ה ה"ג].

237. כתב הרמב"ן ש'כתנאי' שאמר רב פפא הוא כלשון הראשון לעיל, שמחלוקת רבי יוחנן ורבי אלעזר היא במחותך, אבל ללישנא אחרינא שנחלקו בדינו של שמואל אי אפשר להעמיד את

יצא הראש הרי זה כרובו", הרי שאין הראש שיעור לעצמו מהלכה למשה מסיני אלא מפני חשיבתו נחשב כרוב ומועיל מדין רובו ככולו. ומהרשב"א נראה שסבר שרוב ראש הוא שיעור בפני עצמו לענין דין לידה, ומודה הרמב"ם לרשב"א בראש מחובר, ולכן מספיק בו רוב הראש. בעיקר גררי לידת ראש ראה מה שכתב **באבני נזר** [יו"ד שצא].

234. הריטב"א ביאר את תירוץ הגמרא באופן אחר, שפירושו המשנה הוא שיצא אפילו מחותך ואין צריך לומר כשיצא רק מסורס מועיל הרוב להחשיבו לילוד, ומפרשים מחותך בדומה לשלם

אלא אמר רב זביד, והכי קאמר [כך יש לפרש את דברי הברייתא]: (240) יצא מחותך ומסורם, משיצא רובו הרי זה כילוד, הא בתקנו, שיצא הראש תחילה גם במחותך, אין צורך ביציאת רובו אלא משיצא הראש בלבד פוטר.

ועל הדיוק מדברי תנא קמא שמשמע שמועילה יציאת הראש בולד מת, חולק רבי יוסי ואומר — משיצא בתקנו. כשראשו תחילה, מועיל דוקא כשיצא לחיים, כשצורתו שלמה כצורת ולדות חיים (241), אבל במחותך אין חילוק בין אם יצא קודם הראש או שאר האברים, ורק ביציאת הרוב נחשב לילוד (247).

מתקף ליה רב זביד לרב פפא: אמת הוא כדבריך שצריך להגיה הברייתא. ושמחלוקת תנא קמא ורבי יוסי, ומחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן אחת היא (238). ושנחלקו האם לידת ראש מחותך מחשיב את הולד לילוד. אולם עצם פירושך בדברי רבי יוסי אינו נכון.

שלדבריך סובר רבי יוסי שבמחותך אינו כילוד עד שיצא רובו כתקנו, מכלל — דבמסורם, היצא הפוך, רובו נמי לא פוטר כיון שיצא מחותך, ודבר זה לא יתכן כי הא קימא לן בכל התורה, דרובו ככולו (239), ואם כן מה בכך שיצא מחותך ומסורם אבל הרי כבר יצאו רוב איבריו והרי הוא כילוד?!

240. לפירוש רב פפא נחלקו תנא קמא ורב יוסי בשני נקודות. א. לתנא קמא מועילה יציאת הראש במחותך, ולרבי יוסי צריך גם רוב. ב. לתנא קמא מועילה יציאת הרוב במחותך שהוא מסורס, ולרבי יוסי צריך שיצא גם הראש. וביאר רש"י [ד"ה מכלל] שהוכרח רב פפא לפרש כן משום שמפשטות לשונו של רבי יוסי משמע שבא להוסיף על דברי תנא קמא, ולומר שלא די שיצא רובו כתקנו אלא צריך שיצא גם ראשו. ורב זביד שהוקשה לו לפרש שלא יועיל רוב לרבי יוסי במחותך ומסורס, נדחק בלשון הברייתא ופירש שדברי רבי יוסי אינם נסובים על עיקר דברי תנא קמא, אלא על הדיוק שמשמע מדבריו שבמחותך מועילה יציאת ראש, ועל דין זה בלבד חולק רבי יוסי שרק לשלם יש חשיבות בראש ולא למחותך.

241. הרמב"ן פירש שאין צריך שיחיה ממש אלא שיהא שלם וכצורת ולד חי. וכן משמע גם מרש"י [ד"ה אלא].

242. כן פירש רש"י, התוס' חולקים על כל

רבי יוחנן שסבר שבכל נפל אין הראש פוטר כתנא קמא שסבר כן רק במחותך.

238. כן כתבו הרמב"ן והרשב"א לפירוש רש"י להלן, אבל לפירוש התוס' [ד"ה מכלל] כתב הריטב"א שרב זביד בא לחלוק ולומר שאין מחלוקת תנא קמא ורבי יוסי קשורה למחלוקת רבי יוחנן ורבי אלעזר, ובהערות הסמוכות יבואר בהרחבה.

239. המהרש"א [ברש"י ד"ה מאי קאמר] פירש שקושיה זו שונה מקושיית הגמרא לעיל 'מאי קאמר', ששם הוקשה לגמרא מכח סברא שגם בלא דין רובו ככולו מסתבר שביציאת הרוב לבדו נחשב לילוד וגם בלא שיגרוור אחריו את המיעוט, וקושיית רב זביד היא רק מכח הדין רובו ככולו שבמחותך אין הרוב מחשיבו לילוד קשה רק שמדין רוב יחשב כולו בחוץ. הריטב"א [ד"ה במאי] הביא בשם יש מפרשים שפירשו גם את קושיית הגמרא הראשונה מדין רוב, וזהה קושיה זו לקושיית רב זביד.

תשב לזכר ולנקבה, י"ד ימי טומאה כיוולדת נקבה, ולאחריהם תשב את ימי הטוהר של זכר עד מ' יום.

ואם אין ידוע אם ולד היה אם לאו שמסתפקים גם שמא הפילה רוח, תשב לזכר ולנקבה ולנדה, שיושבת מספק י"ד ימים של טומאה כיוולדת נקבה, ואין לה לאחריהם ימי טוהר כלל, והיינו 'לנידה', שמספק תנהג כאילו היתה רק נידה שאין לה ימי טוהר כלל. [ומה שנאמר 'תשב לזכר' יתבאר בדברי הגמרא על המשנה הבאה] (245).

גמרא:

אמר רבי יהושע בן לוי: אשה מעוברת אשר עברה נהר, והפילה את עוברת לתוך מי הנהר, ואינה יודעת אם ולד הפילה או רוח הפילה, מביאה קרבן יולדת, ונאכל הקרבן

תניא נמי הכי: יצא מחותך — מסורס, משיצא רובו הרי זה כילוד שהרי לא יצא הראש תחילה. הא יצא בתקנו, שיצא הראש תחלה, הראש פוטר למרות שהוא מחותך וכדברי תנא קמא, ורבי יוחנן.

רבי יוסי אומר: משיצא בתקנו לחיים, ואיזהו 'בתקנו לחיים'? משיצא 'רוב ראשו'!

ומסבירה הברייתא: ואיזהו 'רוב ראשו'?

א. רבי יוסי אומר — משיצאו צדעיו.

ב. אבא חנן משום רבי יהושע אומר — משיצא פרחתו [מנצחו] (243).

ג. ויש אומרים — משיראו קרני ראשו (244).

מתניתין:

המפלת ולד ואין ידוע מהו, זכר או נקבה,

הפדחת הרי הוא ילוד ואין צריך פדחת שלמה. וביאר הבית יוסף [יו"ד קצד, י] שהרמב"ם פירש שראש אינו כולל את כל הגולגולת אלא רק את המצח עד העינים, ולכן אם נצריך שיצא המצח כולו אין זה רוב הראש אלא כולו, ואם כן מרבי יוסי שכתב שדי ברוב הראש מוכח שדי ברוב הפדחת.

244. דהיינו גובה הראש אצל העורף (רש"י).

245. כן ציין רש"י, הרמב"ם [בפירוש המשנה] ביאר שמשום ספק יולדת זכר צריכה לטבול ביום הארבעים וכסוברים טבילה בזמנה מצווה. ובסדרי טהרה [קצד כא] הקשה עליו מהגמרא להלן ל א שכתבה טעם אחר להזכרת זכר במשנה, ועוד האריך שם בקושיות רבות, וראה

פירושו בדברי רב זביד ומבארים שהוקשה לרב זביד שמלשונו של רבי יוסי משמע שבא להקל, ולכן פירש שמודים כולם שמועילה יצירת הראש במחותך, וכל מחלוקת תנא קמא ורבי יוסי היא האם צריך ראש שלם או די ברוב הראש. ובחידודי הלכות דייק לפירוש התוס' שבולד שלם מודה גם תנא קמא שדי ברוב הראש, ונחלקו רק בולד מחותך. וכתב שכפירוש זה סובר גם הרמב"ם [איסור"ב י, ו] שפסק שבולד שלם מועיל רוב הראש, ובמחותך צריך ראש שלם וכשיטת תנא קמא לפירוש התוס'. פירוש שלישי הביאו התוס' מהר"ח. וראה עוד בשיטת הר"ח לעיל כו א בתוס' ד"ה 'סנדל'.

243. כן פירש רש"י בבכורות [מו, ב], הרמב"ם [איסור"ב י ו] כתב שכשתצא רוב

תא שמע: בהמה שיצאה מלאה, שיצאה למרעה במקום שאין רואים אותה, בהיותה מעוברת, ובאה חזרה ממקום המרעה בו ביום כשהיא ריקנית, ואין ידוע אם רוח הפילה או וולד הפילה, ולפיכך אין ידוע מה דינו של הולד הבא, אם הוא בכור אם לאו — הולד הבא אחריו הוא בכור — מספק! [ודינו — שיאכל לבעליו אחר שיפול בו מום — ואינו נותנו לכהן מספק, שהמוציא מחברו עליו הראיה].

ושואלת הגמרא לדברי ריב"ל: **ואמאי — הלך אחר רוב בהמות, ורוב בהמות וולד מעליא ילדן?** וגם בהמה זו נתלה ברוב. והאי, וולד הנולד אחר כך, פשוט הוא בודאי, ויהיה מותר לאוכלו עוד לפני שנפל בו מום?!

ומתרצת: **אמר רבינא: משום דאיכא למימר — דאכן רוב בהמות יולדות דבר הפוטר מבכורה, ומעוטן יולדות דבר שאינו פוטר מבכורה.** אבל — וכל היולדות מטנפות

בתורת קרבן ודאי, ואפילו שחטאת העוף נמלקת ואם אינה קרבן הרי היא נבילה, ובכל זאת תאכל שודאי לנו שהוא קרבן יולדת. וטעמו של רבי יהושע בן לוי הוא — **הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים מעוברות וולד מעליא ילדן!** (246)

ושואלת הגמרא על ריב"ל מהמשנה: **תנן: אם אין ידוע אם וולד היה תושב לזכר ולנקבה ולנדה, ולדברי ריב"ל — אמאי תושב לנדה ולא יהיו לה ימי טוהר כלל משום הספק שמא הפילה רוח? לימא: הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים וולד מעליא ילדן** (247), ויהא לה לפחות את ימי הטוהר של זכר, לאחר שתשב בטומאה מספק י"ד יום לנקבה?!

ומתרצת הגמרא באוקימתא: **מתניתין — בשלא הוחזקה עוברת, שלא היה ידוע קודם שהיא מעוברת!** (248)

וכי קאמר רבי יהושע בן לוי שמביאה קרבן יולדת בודאי — כשהוחזקה עוברת!

בסוגייתנו שרוב נשים יולדות וולד מעליא. והשיב החת"ס שרוב זה רוב גרוע הוא, שאף על פי שרוב המתעברות יולדות מכל מקום רוב המתעברות בן קיימא אינן מפילות, ואין לנו בין הנפלים רוב ולדות. וראה שם שהאריך בביאור סוגייתנו, ובתנאים הנדרשים כדי לסמוך על רוב זה.

248. הנודע ביהודה [תנינא יו"ד קפח] ביאר שחזקת מעוברת היא אחר שלשה חודשים שאז ניכר העיבור, וכמבואר לעיל ח, ב, אולם החת"ס סופר [יו"ד רצט] סובר שלא די בזה, ורק לאחר שיפסוק ממנה אורח הנשים ויהיו בה שאר הסימנים שעל ידם מוחזקת למעוברת בשכנותיה יש בה את הרוב שהפילה וולד גמור.

בהגהות הרש"ש שהקשה גם כן חלק מהקושיות.

246. הרמב"ן הקשה מהברייתא המובאת בתחילת הפרק [כא א] שכתבה שהפילה ואינה יודעת מה, מביאה קרבן ואינו נאכל. ותיריך, שצריך להעמיד הברייתא שם כשלא הוחזקה מעוברת וכתירוץ הגמרא בהמשך סוגייתנו. וראה עוד מה שכתבנו שם בהערות.

247. בשו"ת חת"ם סופר [יו"ד רצט] נשאל בענין אשה שהפילה ביום כיפור ומחמת טרדת היום לא הבחינו בנפל אם היה בו שפיר, ובשנה שאחר כך ילדה בן קיימא, האם חייב הולד השני בפדיון. ורצה השואל לפוטרו משום המובא

לפני הלידה, שזבה מהן ליחה ביום הלידה, והוא סימן מוקדם ללידה.

וזו, הואיל ולא טנפה באותו יום⁽²⁴⁹⁾, לפני צאתה למרעה, אתרע לה רובא, ולכן ישנו ספק אם ילדה ולד מעליא, וחוששים שהפילה רוח בעלמא.

ומקשה הגמרא: אי כל היולדות מטנפות בלא יוצא מהכלל, מהו בכלל הספק אם הולד השני הבא אחריו הוא בכור? והרי הא, מדלא מטנפה, ודאי הפילה רוח, והולד הבא אחריו בכור מעליא הוא!?

ומתצת: אלא, אימא — רוב היולדות מטנפות ולא כולן. וזו, הואיל ולא טנפה — אתרע לה רובא, ולכן הולד הבא אחריו הוא ספק בכור.

כי אתא רבין, אמר: מתיב רבי יוסי ברבי הנינא על רבי יהושע בן לוי ממתניתא העוסקת באשה טועה, שלא ידעה עת לדתה, והוסיף רבין — ולא ידענא מאי תיובתא ממתניתא זו.

ומבאר הגמרא: מאי היא המתניתא שממנה הקושיה?

דתניא: אשה שיצתה מלאה [מעוברת], כט-ב ולאחר זמן מרובה⁽²⁵⁰⁾ שבה ובאה כשהיא ריקנית, ואינה יודעת מה ילדה, ובאיזה יום ילדה!

והביאה [ומיום שבאה] לפנינו היה מצבה: א. שלשה שבועות הראשונים היו טהורין, שלא ראתה בהם דם כלל.

ב. ועשרה שבועות, לאחר שלשת השבועות הטהורין, ראתה לסרוגין — שבוע אחד ממא שבו היתה רואה מדי יום ביומו, ושבוע אחד טהור, שלא ראתה בו דם כלל.

ודין האשה הזו הוא: א. משמשת רק לאור יום שלשים וחמש מבואה, דהיינו הלילה שלאחר יום השלושים וארבע.

ב. ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות — דברי בית שמאי.

250. הריטב"א העיר על כך שבברייתא שעוסקת באשה טועה מדובר בשבה אחרי יותר מחודשיים, ובבהמה מדובר בשבה באותו היום, וב' הברייתות סתמו ולא פירשו זמן החזרה. ותירץ, שבסתם משמע ששבה מיד, והברייתא של אשה שסתמה הוא משום שהדבר מוכח מעצם דין הברייתא שכתבה שמטבילין אותה צ"ה טבילות מחמת שישנם ספיקות רבים באשה זו וכפי שיבואר להלן, ואין אפשרות שיהיו לספיקות מרובים כ"כ אם לא שזמן רב אינה לפנינו.

249. רש"י [ד"ה מטנפות] ביאר שהטנוף הוא יום אחד קודם הלידה, וצריך אם כן לומר שלא שהתה הבהמה בחוץ זמן ממושך שאל"כ מנין לנו שלא טינפה, וכן פירשו התוס'. הריטב"א הוסיף שצריך שתחזור הבהמה בתוך הזמן שאם היתה מטנפת היו נכרים השיריים. הרמב"ם [בכורות ד יג] פסק שבהמה שיצאה מלאה ובאה ריקנית הולד אחר כך הוא ספק בכור, וסתם ולא חילק כמה זמן עבר בין יציאתה לשובה, ובחידודי הלכות תמה על השמטה זו. ותירץ הערוך לנר שמחמת שלא קצבה הגמרא הזמן שבו ניכר הטינוף לא יכל הרמב"ם לקובעו להלכה.